

อำนาจกับ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

น.อ.รศ.ทองใบ ธีรานันท์ทางกูร
รองศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

เรื่องที่จะนำเสนอใน วารสารโรงเรียนนายเรือ ฉบับนี้ จะว่าด้วยเรื่องอำนาจ (Power) อันเป็นแนวความคิดสำคัญอย่างหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเป็นแนวความคิดหลักของนักปรัชญาที่ยึดแนวความคิดแบบสัจนิยม (Realists) ซึ่งพวกนักคิดสัจนิยมเหล่านี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลอำนาจขนาดใหญ่อย่างเช่นสหรัฐอเมริกา และของรัฐบาลอำนาจขนาดกลางต่างๆ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

พวกนักคิดสัจนิยมนี้มีสมมุติฐานที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. สมมุติฐานที่ว่ารัฐเป็นตัวแทนที่สำคัญมากที่สุด (The State-centric Assumption)
๒. สมมุติฐานที่ว่ารัฐเป็นตัวแทนที่มีเหตุผลเพียงหนึ่งเดียว (The Unitary Rational-actor Assumption) และ

๓. รัฐดำเนินการต่าง ๆ อยู่ในระบบระหว่างประเทศที่ไร้ข้อแป๊ะและขาดรัฐบาลกลางมาคอยบังคับใช้กฎระเบียบ (The Anarchy Assumption)

นักคิดสัจนิยมระดับแนวหน้าอย่างเช่น ฮันส์ เจ. มอร์เกินเทอ (Hans J. Morgenthau) ก็เคยกล่าวไว้ว่า การเมืองทุกอย่างรวมถึงการเมืองระหว่างประเทศเป็นการต่อสู้เพื่ออำนาจ และว่า การเมืองระหว่างประเทศนี้ถูกควบคุมโดยกฎสากลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานผลประโยชน์ของชาติที่ถูกนิยามว่าอำนาจ แต่เรื่องของอำนาจนี้เป็นเรื่องยากนักที่เราจะให้คำจำกัดความหรือทำการวัดและประเมิน

เพื่อความเข้าใจเรื่องของอำนาจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น ผู้เขียนจะได้นำเสนอเรื่องของอำนาจนี้โดยมีขอบข่ายครอบคลุม ๓ หัวข้อย่อยตามลำดับ คือ การนิยามอำนาจ การประเมินอำนาจ และ ปัจจัยแห่งอำนาจ

นิยามอำนาจ (Defining Power)

โดยทั่วไป คำว่า อำนาจ (Power) คือ ความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น (Power is the ability to influence the behavior of others) และในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อำนาจ คือ ความสามารถของตัวแทนหนึ่งที่จะกระทำให้อีกตัวแทนหนึ่งกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ (Power is one actor's ability to get another actor to do what its wants) เช่น ตัวแสดง ก. สามารถทำให้

ตัวแสดง ข. เปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของตัวแสดง ข. ในทิศทางที่ตัวแสดง ก. ต้องการได้ อย่างนี้เรียกว่าตัวแสดง ก. มีอำนาจเหนือตัวแสดง ข. ความสามารถที่ว่านี้อาจมีสองลักษณะ ๑. ได้ลักษณะหนึ่งคือ ๑. ตัวแสดง ก. สามารถให้ตัวแสดง ข. กระทำในสิ่งที่ตัวแสดง ข. เดิมไม่ยากกระทำ หรือ ๒. ตัวแสดง ก. ห้ามมิให้ตัวแสดง ข. กระทำในสิ่งที่ตัวแสดง ข. เดิมอยากกระทำ (คำว่า ตัวแสดง มาจากคำว่า actor ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หมายถึง รัฐหรือองค์การที่มีใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีบทบาทเป็นตัวแสดงบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ)

อำนาจมีอิทธิพล (Influence) โดยตัวของมันเอง แต่เป็นความสามารถหรือเป็นศักยภาพที่จะมีอิทธิพลต่อผู้อื่น นักปราชญ์ทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเชื่อว่า ศักยภาพเช่นนี้แหละอิงอาศัยคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของรัฐต่าง ๆ เช่น ขนาดของรัฐ ระดับของรายได้ของรัฐ กำลังทหารของรัฐ เป็นต้น ชีตความสามารถต่าง ๆ เป็นเรื่องง่ายที่เราจะวัดหรือประเมินยิ่งกว่าอิทธิพล และมีปัจจัยและองค์ประกอบน้อยกว่าในทางตรรกวิทยา

แต่การวัดหรือประเมินชีตความสามารถเพื่อที่จะใช้อธิบายว่ารัฐหนึ่งมีอิทธิพลต่ออีกรัฐหนึ่งนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ถนัดนัก เป็นเรื่องที่ต้องประเมินศักยภาพต่าง ๆ หลากหลายชนิด เพราะว่ารรัฐต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในเรื่องของประชากร ในเรื่องของดินแดน ในเรื่องของการทหาร เป็นต้น แต่ตัวบ่งชี้หนึ่งเดียวที่สำคัญที่สุดของอำนาจรัฐก็คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี = GDP = Gross Domestic Product หมายถึง มวลรวมของสินค้าและบริการที่ผลิตได้ในประเทศในหนึ่งปี เป็นการวัดความมั่งคั่งไพบูลย์ของรัฐ) ซึ่งจีดีพีนี้จะรวมเอาเรื่องขนาดของรัฐ ระดับความเจริญทางเทคโนโลยีของรัฐ และความมั่งคั่งของรัฐมารวมพิจารณาด้วย แต่จีดีพีนี้ก็เป็นตัวบ่งชี้เพียงหยาบ ๆ เท่านั้น

นอกจากชีตความสามารถที่เป็นรูปธรรมแล้ว อำนาจยังอิงอาศัยปัจจัยทางนามธรรมต่าง ๆ ด้วย ชีตความสามารถจะช่วยให้รัฐมีศักยภาพที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐอื่นได้นั้นก็ต่อเมื่อผู้นำทางการเมืองของรัฐนั้นสามารถระดมและใช้ชีตความสามารถเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักยุทธศาสตร์ ซึ่งในข้อนี้ก็อิงอาศัยเจตจำนงแห่งชาติของรัฐ ทักษะทางการเมืองของรัฐ การที่รัฐบาลของรัฐได้รับการสนับสนุนจากประชาชน (คือ ความชอบธรรม) เป็นต้น

นักปราชญ์บางพวกเน้นในเรื่อง อำนาจของแนวความคิด (Power of Ideas) กล่าวคือความสามารถที่จะใช้อิทธิพลของชีตความสามารถโดยทางกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการทางจิตวิทยาี่รวมถึงการระดมชีตความสามารถในภายใน ด้วยการใช้อศาศนา อุดมการณ์ หรือชาตินิยม อิทธิพลระหว่างประเทศยังสามารถมีได้ด้วยการที่รัฐเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ของพฤติกรรมของรัฐอื่น โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือมุมมองของรัฐอื่นที่มีต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตน หากว่าคุณค่าของรัฐหนึ่งได้กลายเป็นสิ่งที่ถูกแบ่งปันในหมู่ของรัฐอื่นเมื่อใด ก็เป็นเรื่องง่ายที่รัฐนั้นจะมีอิทธิพลต่อรัฐอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลต่อรัฐอื่นอย่างมากมานั้นก็เพราะสามารถทำให้รัฐอื่นยอมรับคุณค่าของหลักการแห่งตลาดเสรีและการค้าเสรี

รัฐสามารถมีอำนาจเชิงเปรียบเทียบหรือเชิงสัมพัทธ์กับรัฐอื่นได้เท่านั้น อำนาจเชิงเปรียบเทียบนี้เรียกในภาษาอังกฤษว่า **Relative Power** เป็นอัตราส่วนของอำนาจที่สองรัฐนำมาใช้คำนวณและดุลซึ่งกันและกัน แต่อำนาจในลักษณะนี้มีความหมายน้อยสำหรับพวกที่ยึดแนวทางสังคมนิยม (Realists) ที่จะบอกว่า ชีตความสามารถของรัฐหนึ่งเพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลงในความหมายแท้จริง เป็นแต่เพียงบ่งบอกว่า ชีตความสามารถเหล่านั้นล้าหลังหรือล้าหน้าชีตความสามารถของรัฐคู่แข่งเท่านั้นเอง

แม้แต่พวกที่ยึดหลักสังคมนิยมเหล่านั้นก็ยังยอมรับว่ามีข้อจำกัดของคำอธิบายที่อิงอาศัยอำนาจ อย่างไรก็ตามความคิดเรื่องอำนาจก็ได้ให้ความเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ของผลลัพธ์โดยเฉลี่ยเท่านั้นเอง เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ถูกนำมาประกอบในการพิจารณา ซึ่งรวมทั้งในเรื่องของอุบัติเหตุ หรือในเรื่องของโชค เป็นต้น

การประเมินอำนาจ (Estimating Power)

การประเมินอำนาจโดยรวมของตัวแสดง ตัวหนึ่งๆนั้นจะต้องมีการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ มารวมกันประเมิน ซึ่งก็อาจเป็นการประเมินที่ไม่ถูกต้องอย่างแท้จริงก็ได้ แต่การประเมินเช่นนี้ก็ถือว่ามิประโยชน์มาก ดังจะยกตัวอย่างของรัฐที่ทำสงครามกันมาสองตัวอย่าง คือ ในกรณีของอิรักกับอิหร่านในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ และในกรณีของอิรักกับสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. ๒๐๐๓

จากการใช้แนวทางวิเคราะห์เชิงตรรกวิทยาแห่งอำนาจก็สามารถบ่งบอกได้ว่า ในการทำสงครามรัฐที่มีอำนาจมากกว่าโดยทั่วไปแล้วก็จะยอมจะชนะสงคราม ด้วยเหตุนี้การประเมินอำนาจในเชิงสัมพัทธ์ของสองรัฐที่เป็นคู่ปรปักษ์กันนั้นก็จะช่วยอธิบายผลของสงครามในแต่ละครั้งได้

การประเมินนี้สามารถนำเอาชีตความสามารถทางทหารเชิงเปรียบเทียบของรัฐและการที่รัฐบาลของรัฐได้รับการสนับสนุนจากประชาชนรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ มาพิจารณาด้วย แต่ปัจจัยแห่งอำนาจที่สำคัญมากที่สุดนั้น ก็ได้แก่ ขนาดของเศรษฐกิจของแต่ละรัฐ กล่าวคือ จีดีพีรวมนั่นเอง เมื่อรัฐใดมีเศรษฐกิจเข้มแข็งพอ รัฐนั้นก็จะสามารถสร้างกองทัพขนาดใหญ่ สามารถได้รับการสนับสนุนจากประชาชน (เพราะสามารถจัดหาสินค้าสำหรับผู้บริโภคให้แก่ประชาชนได้) และแม้กระทั่งสามารถใช้เงินจากเศรษฐกิจที่เข้มแข็งซื้อพันธมิตรก็ยังได้

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ อิหร่านและอิรักมีความเท่าเทียมกันในทางอำนาจ ทั้งสองรัฐผลิตน้ำมัน มีระดับรายได้ขนาดปานกลาง ทั้งสองรัฐสามารถใช้รายได้จากการขายน้ำมันมาซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ในตลาดโลกได้ และทั้งสองรัฐมีกองทัพขนาดใหญ่และมีความก้าวหน้า (อยู่ในอันดับสามของมาตรฐานโลก) กองทัพของอิหร่านได้รับการพัฒนาเมื่อครั้งที่พระเจ้าชาห์ยังเป็นกษัตริย์ของอิหร่านโดยเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ส่วนกองทัพของอิรักได้รับการสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์จากสหภาพโซเวียต ประชากรอิหร่านมีจำนวนเป็นสามเท่าของประชากรอิรัก แต่จีดีพีรวมของอิหร่านเป็นสองเท่าของจีดีพีของอิรัก ข้อได้เปรียบของอิหร่านในด้านจีดีพีเป็นช่วงระยะสั้น พระเจ้าชาห์ถูกโค่นล้มจากอำนาจและรัฐบาลใหม่

ของอิหร่านก็ไม่สามารถระดมศักยภาพอำนาจของตนได้ ตรงกันข้าม ชัดตัม ฮุสเซนสามารถคุมอำนาจเบ็ดเสร็จและได้รับความจงรักภักดีจากกองทัพ ชัดตัม ฮุสเซนจึงกรีธากองทัพบุกอิหร่านโดยมีความหวังว่าจะได้ชัยชนะอย่างรวดเร็ว

ปรากฏว่าชัดตัม ฮุสเซนประเมินสถานการณ์ผิดพลาด กองทัพอิหร่านมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายใต้การนำของโคไมนีและทำการสู้รบด้วยจิตใจที่เข้มแข็งเด็ดเดี่ยว ส่วนประชาชนชาวอิหร่านเล่าที่มีความมุ่งมั่นยอมตายถวายชีวิตเพื่อชาติ ด้วยเหตุนี้ทั้งสองฝ่ายจึงมีความเท่าเทียมกัน ในทางอำนาจที่จะใช้โรมรันกัน สงครามจึงได้ยืดเยื้ออยู่เป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี มีผู้คนเสียชีวิตนับล้าน ก่อนที่สงครามจะยุติลงด้วยการเจรจาโดยไม่มีฝ่ายใดเป็นผู้ชนะ

ตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกาซึ่งบุกอิรักในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ เป็นรัฐที่มีอำนาจมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของโลก ส่วนอิรักมีความอ่อนแอจากการทำสงครามมาแล้วสองครั้งและยังถูกคว่ำบาตรมานานถึง ๑๐ ปี ในด้านจีดีพีนั้น สหรัฐอเมริกามีอัตราส่วนต่อจีดีพีของอิรักถึง ๑๐๐ ต่อ ๑ ในด้านประชากร สหรัฐอเมริกามีอัตราส่วนมากกว่าประชากรอิรักถึง ๑๐ ต่อ ๑ กองทัพของสหรัฐอเมริกามีความยิ่งใหญ่และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างมากมาย แม้ว่าชาติพันธมิตรที่มาร่วมรบด้วยจะมีจำนวนไม่มากเท่าสมัยที่ทำสงครามอ่าว(สงครามขับไล่อิรักออกจากคูเวต) แต่อำนาจทางทหารของสหรัฐอเมริกาก็สามารถเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในอิรักได้สำเร็จ โดยใช้เวลาเพียงเดือนเดียวและความสูญเสียของฝ่ายสหรัฐอเมริกาก็อยู่ในระดับต่ำอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากอัตราส่วนของจีดีพีในสัดส่วน ๑๐๐ ต่อ ๑ แสดงให้เห็นตัวอย่างของการไม่ได้ดุลทางอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรักได้เป็นอย่างดี กองทัพสหรัฐอเมริกาสถาปนาชัยชนะกองทัพอิรักได้ในสามสัปดาห์และขับไล่ชัดตัม ฮุสเซนออกไปจากกรุงแบกแดดได้สำเร็จ(พลังความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาก็ยังมีความสำคัญยิ่งต่อการบูรณะอิรักภายหลังสงครามด้วย) ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าจะขาดความแน่นอนไปบ้างแต่จีดีพี ก็เป็นเครื่องบ่งชี้ที่มีประโยชน์ต่อการประเมินอำนาจ

ปัจจัยแห่งอำนาจ (Elements of Power)

อำนาจของรัฐประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถทางอุตสาหกรรม ความชอบธรรม ความเตรียมพร้อมทางทหาร รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากประชาชน เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีคุณูปการต่ออำนาจของตัวแสดง (รัฐหรือองค์กร) ปัจจัยต่าง ๆ จะแตกต่างกันไปในแต่ละตัวแสดง(รัฐหรือองค์กร) แต่โดยรวมแล้วอำนาจเชื่อมโยงกับปริมาณหลาย ๆ ของปัจจัยต่าง ๆ ที่อำนาจนั้น ๆ อิงอาศัยอยู่

ทรัพยากรอำนาจ (Power Resources) คือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้แสดง (รัฐหรือองค์กร) สามารถนำมาใช้ในระยะยาว จีดีพีรวมก็จัดอยู่ในทรัพยากรอำนาจกลุ่มนี้ด้วย เช่น ประชากร ดินแดน ภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงซ้ำมาก ทรัพยากรอำนาจระยะยาว

ที่เป็นรูปธรรมน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมือง ความรักชาติ การศึกษาของประชากร ความเข้มแข็งของพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเชื่อถือในด้านรักษาคำมั่นสัญญา ก็เป็นทรัพยากรอำนาจอีกกลุ่มหนึ่ง ที่รัฐจะต้องรักษาเอาไว้ให้มั่นคง เช่นเดียวกับความสามารถของวัฒนธรรมและคุณค่าของรัฐหนึ่งที่จะวางความคิดของรัฐหนึ่ง (อำนาจของแนวความคิด) ทรัพยากรอำนาจจะเป็นตัวกำหนดอำนาจแฝงเร้นของตัวแสดง (รัฐหรือองค์กร) ได้อีกด้วย

ความสำคัญของทรัพยากรอำนาจในระยะยาวมีตัวอย่างให้เห็นในช่วงหลังจากที่ญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbor) ของสหรัฐอเมริกาอย่างฉับพลันในปี ค.ศ. ๑๙๔๑ ซึ่งการโจมตีครั้งนั้นได้ทำลายขีดความสามารถทางเรือของสหรัฐอเมริกาในแปซิฟิกอย่างสิ้นเชิง ในช่วงเวลาอันสั้นนั้นญี่ปุ่นมีพลังอำนาจทางทหารที่เหนือกว่าและสามารถเข้ายึดครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ในขณะที่เดียวกันนั้นญี่ปุ่นก็ยังสามารถขับไล่กองกำลังของสหรัฐอเมริกาออกไปจากภูมิภาคนี้ได้สำเร็จ แต่ในระยะยาวนั้นสหรัฐอเมริกามีทรัพยากรอำนาจยิ่งใหญ่กว่าเนื่องจากมีศักยภาพทางเศรษฐกิจช่วยเกื้อหนุน และในอีกไม่กี่ปีต่อมาสหรัฐอเมริกาก็สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถทางการทหารขึ้นมาจนค่อย ๆ ขยับจนทัดเทียมและล้ำหน้าขีดความสามารถของญี่ปุ่นได้ในที่สุด

ขีดความสามารถทางอำนาจ (Power Capabilities) จะเป็นปัจจัยช่วยให้ตัวแสดงต่าง ๆ (รัฐและองค์กร) สามารถใช้อิทธิพลได้ในระยะยาว กำลังกองทัพก็คือขีดความสามารถชนิดนี้ และก็ถือว่าเป็นขีดความสามารถทางอำนาจที่สำคัญมากที่สุด ส่วนขนาดของรัฐ รูปร่างของรัฐ และความเตรียมพร้อมของกองทัพของรัฐ มีความหมายก็ต่อเมื่อต้องเผชิญหน้าทางทหารในระยะสั้น และมีความสำคัญยิ่งกว่าพลังทางเศรษฐกิจหรือทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ ขีดความสามารถอีกอย่างหนึ่งก็คือขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมทหาร ที่จะสามารถผลิตรถถัง เครื่องบินรบ และอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว คุณภาพของข้าราชการหรือข้าราชการของรัฐก็เป็นขีดความสามารถอีกอย่างหนึ่ง เพราะจะช่วยให้การรวบรวมข่าวสารหรือข่าวกรอง การดำเนินการค้าระหว่างประเทศ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างประเทศ

นอกจากทรัพยากรอำนาจที่เป็นรูปธรรมเหล่านี้แล้ว ก็ยังมีขีดความสามารถอำนาจบางอย่างที่เป็นนามธรรม การสนับสนุนและความชอบธรรมที่ตัวแสดงได้รับในระยะสั้นจากเขตเลือกตั้งที่ดีจากพันธมิตรที่ดี เป็นขีดความสามารถที่ตัวแสดงสามารถใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งอิทธิพล

เมื่อตัวแสดง (รัฐหรือองค์กร) มีทรัพยากรจำกัด ก็จะทำให้มีความจำเป็นต้องนำขีดความสามารถอื่นที่พอจะใช้ได้มาใช้ทดแทนกันก่อน ยกตัวอย่างเช่น ในการสร้างพลังความเข้มแข็งทางทหารนั้นอาจจำเป็นต้องดึงเอาทรัพยากรในส่วนที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ในการช่วยเหลือต่างประเทศ (Foreign Aid) มาใช้ก่อน หรือว่าในการที่รัฐจะซื้อความจงรักภักดีของประชากรภายในประเทศซึ่งจะต้องใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากในการจัดหาสินค้าผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ก็จะทำให้มีความจำเป็นต้องลดทรัพยากรที่จะนำไปใช้ในการสร้างความแข็งแกร่งทางทหารเอาไว้ก่อน ปัจจัยทางอำนาจหนึ่งที่สามารถ

ถูกหันเหไปใช้แทนปัจจัยทางอำนาจอีกอย่างหนึ่งนี้เรียกในภาษาอังกฤษว่าขีดความสามารถที่แลกเปลี่ยนได้ (Fungible) โดยทั่วไปแล้วเงินถือว่าเป็นขีดความสามารถประเภทที่แลกเปลี่ยนได้มากที่สุดเพราะสามารถนำเงินไปใช้ซื้อขีดความสามารถอย่างอื่น ๆ ได้

พวกสังคมนิยม (Realists) มีแนวโน้มที่จะเห็นว่ากำลังทหารเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดแห่งพลังอำนาจชาติในระยะสั้น และพวกเขาก็ยังเห็นด้วยว่าปัจจัยอย่างอื่นอย่างเช่นความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ทักษะทางการทูต หรือความชอบธรรมในการปกครอง มีความสำคัญก็ต่อเมื่อเปลี่ยนให้เป็นพลังทางทหาร ตัวอย่างที่เห็นได้ก็คือ กำลังพลที่มีเงินรายได้ดีย่อมสู้รบได้ดีกว่ากำลังพลที่มีรายได้น้อย กำลังพลที่มีขวัญและกำลังใจดีย่อมสู้รบได้ดีกว่ากำลังพลที่มีขวัญและกำลังใจไม่ดี หรือกำลังพลที่ใช้เทคโนโลยีสูงย่อมรบได้ดีกว่ากำลังพลที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ นักการทูตที่มีทักษะย่อมสามารถเจรจาเพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางทหารในกรณีที่ฝ่ายตนอยู่ในฐานะเสียเปรียบทางทหาร หรือสามารถพุดยั่วยุให้เกิดการเผชิญหน้าทางการทหารเมื่อฝ่ายตนมีความได้เปรียบทางทหาร นโยบายต่างประเทศที่ดีสามารถช่วยสร้างมิตินาชาของประชาชนในต่างประเทศให้หันมาสนับสนุนฝ่ายตน และช่วยกระชับพันธมิตรให้เกิดความแน่นแฟ้นอันจะเสริมความแข็งแกร่งทางทหารให้เกิดขึ้นมาได้ ความจริงแล้วพวกสังคมนิยมซึ่งเน้นที่พลังอำนาจทางทหารนี้ก็มีความคิดที่เหมือนกับนักปฏิวัติทั้งหลายอย่างเช่น ปรมาณูเหมา เจ๋อตง แห่งประเทศจีนซึ่งบอกว่า “อำนาจทุกอย่างออกมาจากลำกล้องปืน” (All power grows out of the barrel of a gun.)

ศีลธรรม หรือจริยธรรม (Morality) สามารถมีคุณูปการต่อพลังอำนาจได้โดยจะไปช่วยเสริมสร้างพลังใจที่จะใช้อำนาจและช่วยกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรให้แน่นแฟ้น รัฐต่าง ๆ จะใช้ศีลธรรมหรือจริยธรรมนี้หลอ่มนักการกระทำของตนไว้เสมอ แม้ว่าจะเป็นกรกระทำในเชิงก้าวร้าวและรุกราน ก็จะไม่บอกไปว่าเป็นการกระทำเชิงสันติและเชิงป้องกันตัว แต่ถ้าวินิจฉัยว่ารัฐใดใช้เล่ห์เหลี่ยมทางศีลธรรมหรือจริยธรรมหลอ่มนักการกระทำของตนบ่อยครั้ง ก็อาจจะสูญเสียความน่าเชื่อถือแม้แต่กับประชาชนของตนเองได้เหมือนกัน

การใช้ภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยแห่งอำนาจ เรียกว่า ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) มักจะเชื่อมโยงกับความจำเป็นทางการขนส่งกำลังทางทหาร ในวิชาภูมิรัฐศาสตร์นั้นมีปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่นำมาพิจารณาคือ ท่าเลที่ตั้ง รัฐต่าง ๆ จะเพิ่มพลังอำนาจของตนได้เมื่อสามารถใช้ภูมิศาสตร์เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะทางทหาร อย่างเช่น โดยการแสวงหาพันธมิตร และโดยการแสวงหาฐานทัพที่อยู่ใกล้กับรัฐศัตรู หรือโดยการควบคุมทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ๆ โดยทั่วไปนั้นพลังอำนาจจะเสื่อมคลายลงเมื่อต้องปฏิบัติการทางทหารห่างจากรัฐเมืองแม่

ที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ของรัฐที่มีลักษณะตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางของทวีป เป็นรัฐที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีทางออกทางทะเล ตัวอย่างเช่น ในกรณีของประเทศเยอรมนีมักจะถูกล้อมคอกจากการถูกปิดล้อมในทางการทหารนั้นรัฐที่ตั้งอยู่ตรงกลางทวีปมักจะต้องเผชิญกับศึกสองด้าน (A Two-front Problem) เช่น

เยอรมนีต้องสู้รบกับฝรั่งเศสทางทิศตะวันตกและกับรัสเซียทางทิศตะวันออกพร้อม ๆ กันในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง สำหรับรัฐที่ไม่ตั้งอยู่ในใจกลางทวีป อย่างเช่น อังกฤษ หรือสหรัฐอเมริกา จะมีปัญหาทางภูมิรัฐศาสตร์ที่แตกต่างออกไป กล่าวคือรัฐประเภทหลังเหล่านี้เรียกว่า รัฐตั้งอยู่บนเกาะ (Insular States) เพราะมีผืนน้ำช่วยปกป้องคุ้มครองจากการถูกโจมตีทางบก ปัญหาทางภูมิรัฐศาสตร์ของรัฐที่มีที่ตั้งอยู่บนเกาะเหล่านี้ก็คือ ในยามเมื่อเกิดสงครามก็ต้องเคลื่อนกำลังพลและอาวุธยุทธโปกรณ์เป็นระยะทางยาวไกลกว่าจะถึงสมรภูมิรบ สมรรถนะในข้อนี้จะเห็นได้จากกรณีของสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ในสงครามโลกครั้งที่สอง ในสงครามเย็น และในสงครามอ่าว (ขับไล่อิรักออกจากคูเวต)

เรื่องราวของพลังอำนาจชาติ อันเป็นแนวคิดอันสำคัญยิ่งของพวกสังคมนิยม ได้ถูกนำมาพิจารณาอยู่อย่างสม่ำเสมอโดยผู้มีอำนาจตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศของรัฐต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้มีอำนาจตัดสินใจของรัฐมหาอำนาจขนาดใหญ่ต่าง ๆ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน เป็นต้น ซึ่งมีบทบาทบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค แม้ว่าระบบโลกจะเปลี่ยนแปลงจากระบบสงครามเย็นมาสู่ระบบสงครามปราบผู้ก่อการร้ายอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วก็ตาม.

หนังสือที่ใช้ประกอบในการเรียบเรียง

กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. **พจนานุกรมศัพท์ทหาร อังกฤษ-ไทย ฉบับใช้ร่วม**

สามเหล่าทัพ พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : เนติการพิมพ์ ๒๕๔๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. **ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(แก้ไขเพิ่มเติม).** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ

: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๔.

โรงเรียนนายเรือ. **พจนานุกรมศัพท์ทหารเรือ อังกฤษ-ไทย พ.ศ. ๒๕๔๕.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท

สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

Goldstein, Joshua S. **International Relations.** Brief 2nd ed., Pearson Longman, 2005.

Papp, Daniel S. **Contemporary International Relations.** 5th ed., Allyn and Bacon, 1997.

Plano, Jack C. and Roy Olton. **The International Relations.** 4th ed., ABC-CLIO, 1882.

Roskin, Michael G. and Berry, Nicholas O. **IR : The New World of International Relations.**

6th ed., Pearson Prentice Hall, 1990.